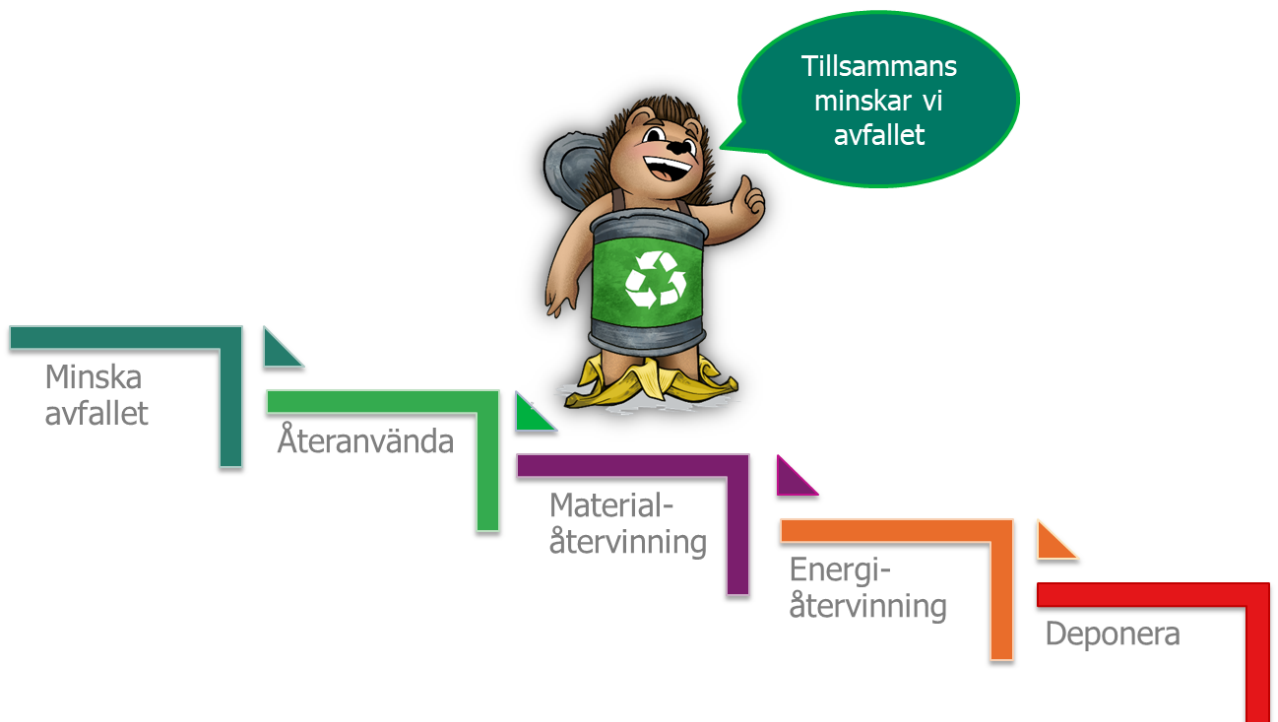

Avfallsverksamheten Region Gotland 2024

Särredovisning

Innehåll

Om avfallsverksamheten	3
Förvaltningsberättelse	3
Framåtblick	3
Resultat 2024.....	4
Redovisningsprinciper	4
Måluppfyllelse	5
Viktiga händelser under 2024.....	6
Investeringsredovisning 2024	6
Verksamhetsmått.....	7
Resultaträkning 2024	8
Balansräkning 2024-12-31	9
Noter 2024	9
Avfallstaxan	10

Om avfallsverksamheten

Vårt avfall

Region Gotlands avfallsverksamhet utgör en del av den cirkulära ekonomin. Verksamheten står inför nya och förändrade avfallsströmmar vilket skapar nya möjligheter, där effektiv insamling och behandling av avfallets alla fraktioner kan omhändertas på ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart sätt.

Förvaltningsberättelse

Region Gotlands avfallsverksamhet bedrivs i huvudsak genom externa entreprenörer. För 2024 var de största avtalsparterna Verdis AB, Ragn-Sells AB och Fårö slamsugningstjänst AB. Slamverksamheten och deponin i Slite drivs i egen regi, likaså från 1 mars 2024, samtliga sju återvinningscentraler (ÅVC) på Gotland, Visby, Slite, Hemse, Fårösund, Klintehamn, Burgsvik och Ljugarn.

Särredovisningen avser den taxefinansierade verksamheten på avfallsavdelningen.

Framåtblick

Avfallsavdelningen arbetar utifrån de lagkrav som ålagts Region Gotland genom Miljöbalkens regler i 15 kap. Detta omfattar insamlingsansvar, 15 kap 20a§ Miljöbalken, och behandlingsansvar 15 kap. 20§ Miljöbalken för kommunalt avfall, 15 kap 3§ Miljöbalken. Avfallsavdelningen ansvarar även för att förvalta renhållningsordningen, 15 kap 41-44§§ Miljöbalken, där avfallsplan och lokala avfallsföreskrifter ingår. Avfallsplanen riktar sig till alla förvaltningar inom Region Gotland. Avfallsföreskrifterna riktar sig till alla som har kommunalt avfall. Finansieringen av denna del inom avfallsavdelningen är taxefinansierad genom avfallstaxan som är beslutad av Regionfullmäktige med stöd av 27 kap 4-6 §§ Miljöbalken. Nytt inför 2024 var att alla kommuner i Sverige tog över insamlingsansvaret för förpackningsavfall från Återvinningsstationerna (ÅVS) och för flerfamiljshusen, med stöd av 6 kap 1§ Förordning (2022:1274) om Producentansvar för förpackningar.

Avtalsuppföljningar, driftmöten och avtalsgenomgångar sker med de entreprenörer som anlitas för att utföra uppdragen inom det kommunala ansvaret för avfall. Detta görs för att kontrollera att leveranser sker enligt avtal samt att följa upp de delar som omfattar de krav inom miljö, social hållbarhet, och arbetsmiljön som ställts i upphandlingen.

Under 2024 slutfördes två stora upphandlingar kring den kommande fastighetsnära insamlingen (FNI), eller som den framöver kommer kallas hemsorteringen. Den första upphandlingen avser insamlingen av kommunalt avfall (tidigare hushållsavfall). I denna upphandling exkluderades Visby innerstad på grund av sina unika förutsättningar med medeltida byggnation. Därefter upphandlades de fyrfackskärl som kommer ligga till grund för hemsorteringen vid villor och fritidshus. Insamlingsentreprenaden börjar gälla från den 1:e februari 2026. Under sommaren 2026 kommer soptunnorna för villor och fritidshus att ställas ut och hemsorteringen börjar gälla för dessa. Under hela 2025 och 2026 kommer insamlingen från hemsorteringen vid flerfamiljshus att förberedas för att slutligen vara fullt utbyggd från den 1:e januari 2027.

På grund av vår unika situation med Visby innerstad kommer hemsorteringen inte att vara fullt utbyggd där till 2026, utan kommer att vara införd senast den 1:e januari 2027. Det är ännu inte klart hur hemsorteringen kan komma att se ut i Visby innerstad, inte enbart på grund av Regionens utredning om innerstaden, utan även på grund av att avfallsbranschen avvaktar utredningar från Naturvårdsverket om bland annat avstånd till lättillgängliga insamlingsplatser

(LIP) samt eventuell lättnad av kraven kring fastighetsnära insamling vid unika miljöer eller försvårande omständigheter.

ÅVC kommer även under delar av 2025 att drivas i egen regi. Det har under 2024 visat sig vara billigare att driva dessa med egen personal. Speciellt med tanke på de anpassade öppettiderna som infördes under 2024.

Slamverksamheten ligger fortfarande långt efter, under 2025 ska ett ramavtal upphandlas för slamtömning. Detta ramavtal ska användas dels för att komma ikapp tömningarna men även för att täcka upp regionens verksamhet när slambilar är på reparation. Under 2024 stod nästan hälften av fordonen på reparation på grund av att reinvestering av slamfordon inte gjorts löpande vilket resulterat i en gammal fordonspark. Inför 2025 kommer en ny slambil att handlas upp och avfallsavdelningen har även åskat att inför 2026 handla upp två nya slambilar, samt en terrängslambil för svårtillgängliga brunnar och en avgrusningsanläggning för att kunna tömma slam vid speciella serviser på avloppsledningsnätet.

Samarbeten inom avfallsbranschen är viktig för att driva den hållbara avfallshanteringen framåt. Avfallsavdelningen kommer under året att vidga samarbeten med övriga delar inom samarbetsorganisationen Avfall Sverige, internt inom Region Gotland, samt med entreprenörsbranschen.

Resultat 2024

För den avgiftsfinansierade verksamheten inom avfallsavdelningen redovisas ett positivt utfall 2024 jämfört med budget, +9 867 tkr. Avvikelsen från budget beror på att :

- Förpackningsinsamlingen har varit svårt att få grepp om. Osäkerhet finns fortfarande kring vilken ersättning som utbetalas och vilka kostnader det verkligen blev.
- Minskade intäkter på verksamheten återvinningscentralerna (ÅVC). Detta tapp är kopplat till lagändring, där allt renoveringsavfall ingår i uppdraget, detta medförde en justering av mottagningsavgiften på ÅVC.
- Kostnaderna inom köpt verksamhet för Hushållsavfall minskade. Detta är kopplat till nya avtal med entreprenörerna efter upphandlingar.
- Då ÅVC gick över till egen regi minskade kostnaderna för köpt verksamhet, däremot ökade personalkostnaderna.

Tabell 1: Utfall och budget 2024 (tkr)

	Budget 2024	Utfall 2024	Avvikelse
Intäkter	135 214	141 730	6 516
Kostnader	-135 214	-131 863	3 351
Årets resultat	0	9 867	9 867

Redovisningsprinciper

Alla ekonomiska händelser inom kommunal avfallsverksamhet (offentligrättslig, så väl som privaträttslig) ska bokföras och redovisas i enlighet med god redovisningssed, vilket innebär att huvudmannen ska följa de lagar och normer som finns för redovisningen. Om verksamheten bedrivs som kommunal förvaltning/nämnd, gemensam nämnd eller kommunalförbund, regleras externredovisningen av den kommunala redovisningslagen (KRL 1997:617).

Grunden i självkostnadsprincipen är att varje generation ska stå för sina kostnader. Det är därför viktigt att periodisera kostnader till rätt period och att alla relevanta kostnader är

fördelade och redovisade på verksamheten. I verksamheter vars avgiftsuttag inte får överskrida självkostnaden, så som insamling av kommunalt avfall, innebär det att ett överskott inte kan betraktas som vinst. Ett avgiftsuttag som överstiger periodens fastställda kostnader är i stället en form av skuld till avgiftskollektivet.

Måluppfyllelse

Mål för avfallsavdelningen enligt avfallsplan 2020-2030:

Mål enligt avfallsplan 2020-2030	Status (ej startat – påbörjat – klar)	Kommentarer
På Gotland genereras mindre avfall.	Påbörjad	Återbruk på ÅVC Visby, Klintehamn och Hemse
År 2025 är det enklare för Gotlands invånare och besökare att återanvända/återbruka begagnade varor. Återanvändning av bygg- och rivningsavfall har ökat.	Påbörjad	Återbruk på ÅVC Visby, Klintehamn och Hemse i samarbete med daglig verksamhet.
År 2025 går avfall och material som inte kan återbrukas till materialåtervinning. Andelen källsorterat avfall har ökat.	Påbörjad	Region Gotland har tagit över alla återvinningstationer för förpackningsavfall. Genomlysning av fraktioner i deponiavfall från Återvinningscentralerna omvärderas för utökad materialåtervinning.
Resurserna i det avfall som uppstår tas tillvara på Gotland. År 2025 har återvinningen av energi och näring från avfall ökat.	Påbörjad	Bioflis och Returträflis går till bio-energiåtervinning i större grad än tidigare med nya avtal. Då det saknas anläggning för energiåtervinning av Returträ på Gotland skickas detta till fastlandet för energiåtervinning. Kompostjord säljs till lokal entreprenör för matjord. Restavfall går till energiåtervinning på samförbränningsanläggningen i Slite. Matavfall går som biogas och biogödsel på Gotland.
Minimerad negativ miljöeffekt från nedlagda och aktiva deponier.	Påbörjad	Avslutningsplan för Visby deponi inlämnad till tillsynsmyndighet. Undersökningar av Pilhagens och Stjärnlundens deponier genomförda.

Mål enligt avfallsplan 2020-2030	Status (ej startat – påbörjat – klar)	Kommentarer
Verksamheten kan vara helt avgiftsfinansierad och finansieringsgraden ska vara 100 procent över en treårsperiod.	Påbörjad	Genom det arbete som gjorts genom genomlysning och omtag av kodplanen för avfallshanteringen kan en bättre bild skapas av de ekonomiska förutsättningarna på avfallsavdelningen. Under 2023 och 2024 var avfallsavdelningen 100 % självfinansierad. Bidragande orsak var taxehöjningen för 2024 samt anpassade öppettider på ÅVC samt att dessa drevs i egen regi under 2024.

Viktiga händelser under 2024

Nya avtal tecknades för:

- Insamlingsentreprenad för hemsortering, mat och restavfall samt förpackningsavfall.
- Nya sopkärl inför hemsortering vid villor och fritidshus.
- Ny slambil

Under mars 2024 infördes de anpassade öppettiderna på våra ÅVC. Den dåvarande entreprenören som drev fem av Gotlands sju ÅVC erbjöds att driva vidare ÅVC, men de kunde inte bemanna upp och därför förlängdes inte deras avtal. Därefter genomfördes en upphandling av driften på dessa fem ÅVC. De svar som inkom från upphandlingarna för drift av ÅVC översteg budget, togs ett beslut om att inte teckna avtal utifrån anbuderna. När de anpassade öppettiderna började gälla kom inte informationen ut till allmänheten i tid, varför det uppstod ett stort medialt intresse kring avfallsverksamheten. Driften av ÅVC hanterades under resten av året genom avfallsavdelningen.

Under 2024 genomfördes besök hos Ljugarns, Klintehamns och Hemsens utvecklingsbolag för att diskutera eventuella intressen från mindre företag att gå in i upphandling för drift av ÅVC, med de förutsättningar som föreligger med anpassade öppettider. Responsen var att det inte var lönsamt att gå in och driva ÅVC med de anpassade öppettiderna, speciellt under sommaren, då det generellt är högsäsong på Gotland för samtliga verksamheter.

Från den 1:e januari 2024 övergick ansvaret för förpackningsinsamling till Region Gotland. Under det första halvåret pågick det arbete med leverantörerna att få till en effektiv hantering av återvinningsstationerna, samtidigt som oklarheter kring ansvaret och de kostnader som uppstod rättades till. Det ska utgå en ersättning från Producentansvarsorganisationen (PRO) till kommunerna för att kommunerna hanterat förpackningsavfallet. Denna utbetalning sker genom Naturvårdsverket och utbetalas av Kammarkollegiet.

Avfallsavdelningen har också jobbat med driftmöten och avtalsmöten med anlitade entreprenörer för att säkerställa kvaliteten på uppdragen och tydliggöra parternas samarbeten och överenskommelser enligt avtalen.

Investeringsredovisning 2024

Den sammanlagda investeringsvolymen under 2024 uppgick till 4 303 tkr vilket motsvarar 32 % av tilldelad budget.

Tabell 2: Investeringsprojekt inom avfallverksamheten 2024 (tkr)

INVESTERINGSPROJEKT	Budget 2024	Utfall jan-dec 2024	Avvikelse
Utbyte av container	1 995	0	1 995
Återvinningsstationer	500	0	500
Omlastpl. förpackningsinsamling	1 500	0	1 500
Maskiner & fordon, avfall	9 388	4 303	5 085
Totalt	13 383	4 303	9 080

Containerutbytet har inte kunnat ske enligt plan. Det har varit svårt att upphandla en ny containerleverantör och det har under 2024 varit en bristvara med metall och containrar. De befarade kostnaderna inför övertagandet av förpackningsinsamlingen uteblev under 2024. Nya avtal där man slapp bygga omlastningsplats och de containrar som idag finns på våra ÅVS hyrs numera av extern part. En enklare omlastningsplats för insamlade förpackningar kommer byggas framöver och äskande om 500 000 kronor har gjorts till 2026.

Verksamhetsmått

Branschorganisationen Avfall Sverige samlar in avfallsstatistik från landets kommuner och regioner samt tar fram och redovisar nyckeltal för avfallshantering. Avfall Sverige sammanställer ett sammanvägt index som speglar avfallsverksamheten på ett övergripande sätt.

Avfallsverksamheten

I nedanstående tabell redovisas verksamhetsmått för avfallsverksamheten 2023-2024. Vid beräkning av mängd per person har invånarantalet justerats med hänsyn till fritidshus, gästnätter och arbetspendling (2021: 61 167 personer). Avfallsmängderna har minskat med nästan 42 kg sedan 2023. Detta är inte en indikativ siffra, men kan antas hänga samman med minskad ekonomisk marginal hos hushållen.

AVFALLSVERKSAMHET	2023	2024		2023		Avvikelse	
	Medel i riket, kg per person	Total mängd i ton	Kg per person*	Total mängd i ton	Kg per person*	Total mängd i ton	Kg per person
Mängd insamlat mat- och restavfall	312	9 930	150	10 578	159	-648	-9
- varav insamlat komposterbart (= matavfall)	70	3 325	50	3 475	52	-150	-2
- varav restavfall avfall	242	6 605	100	7 103	107	-498	-7
Mängd returpapper och förpackningar (exkl. well)	63	6 269	95	6 954	105	-685	-10
Total mängd insamlat hushållsavfall**	365	17 234	260	20 033	302	-2 799	-42

*Uppgifter för 2024 är preliminära och delvis uppskattade utifrån siffror från 2023. Vid beräkning av mängd per person justeras invånarantalet med hänsyn till fritidshus, gästnätter och arbetspendling. Då det justerade invånarantalet för 2024 inte har publicerats än används det justerade

invånarantalet för 2023 (66 252) i beräkningen för 2024. Uppgifter för 2024 fastställs kvartal 2 år 2025.

**Returpapper och förpackningar, elavfall, farligt avfall, grovavfall, mat- och restavfall.

Slamverksamheten 2023-2024

I nedanstående tabell redovisas verksamhetsmått för slamverksamheten 2023-2024. Av statistiken framgår att antalet brunnar har mellan åren ökat med 51 stycken samtidigt som totala antalet tömningar ökat med 272 stycken. Detta trots att våra slamfordon i stor omfattning varit på reparation under 2024 på grund av en äldre fordonspark.

SLAMVERKSAMHETEN	2024	2023	Differens
Slamtömning enskilda avlopp			
- Antal brunnar/tankar	12 983	12 932	51
- Antal tömningar	11 294	11 022	272

Resultaträkning 2024

(tkr)

Resultaträkning	Budget 2024	Utfall 2024	Avvikelse
Intäkter	135 214	141 730	6 516
Kostnader	-135 214	-131 863	3 351
Entreprenad, köp av verksamhet o tjänster	-77 759	-68 888	8 871
Personalkostnader	-20 572	-23 980	-3 408
Material, inventarier	-6 329	-4 649	1 681
Övriga verksamhetskostnader	-24 514	-28 618	-4 104
Avskrivningar	-6 040	-5 671	368
Finansiella poster	0	-57	-57
Resultat	0	9 867	9 867

Balansräkning 2024-12-31

(tkr)

TILLGÅNGAR	2024-12-31	2023-12-31
Anläggningstillgångar		
Mark, byggnader och tekniska anläggningstillgångar	31 649	35 132
Maskiner och inventarier	15 160	8 736
Summa anläggningstillgångar	46 809	43 868
Omsättningstillgångar <i>not 1</i>	24 063	18 373
SUMMA TILLGÅNGAR	70 872	62 241
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		
Eget kapital <i>not 2</i>	11 002	1 135
<i>varav årets resultat</i>	<i>9 867</i>	<i>1 135</i>
Avsättningar <i>not 3</i>	12 818	11 812
Långfristiga skulder	0	0
Kortfristiga skulder <i>not 4</i>	47 052	49 294
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	70 872	62 241
Ställda panter och ansvarsförbindelser		
Pensionsförpliktelser intjänade före 1998	2 502	2 240
<i>därav särskild löneskatt</i>	<i>488</i>	<i>437</i>

Noter 2024

Not 1 – Omsättningstillgångar (tkr)	2024	2023
Kundfordringar	17 399	16 713
Mervärdesskatt	1 655	1 266
Kortfristig placering andel av pensionsmedel	275	173
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	4 734	221
Summa	24 063	18 373
Not 2 - Eget kapital (tkr)	2024	2023
Ingående eget kapital	1 135	0
Årets resultat	9 867	1 135
Utgående eget kapital	11 002	1 135

Not 3 – Avsättningar (tkr)	2024	2023
Avsättning för pensioner	800	411
Avsättning för särskild löneskatt för pensioner	194	100
Avsättning för efterbehandling deponi	11 824	11 301
Summa	12 818	11 812

Not 4 - Kortfristiga skulder (tkr)	2024	2023
Leverantörsskulder	8 671	6 343
Mervärdesskatt	3 480	3 342
Semesterlöneskuld	1 851	1 871
Pensionskostnad AÅP	488	902
Förutbetalda intäkter och upplupna kostnader	2 313	3 112
Övriga kortfristiga skulder	30 249	33 724
Summa	47 052	49 294

Avfallstaxan

Avfallstaxans grundavgifter höjdes inför 2024 med 7% för att kompensera den underfinansiering av de kostnader som driften av Gotlands sju Återvinningscentraler bidrog till. Detta har medfört, tillsammans med att ÅVC drivs i egen regi och att de har anpassade öppettider, att grundavgifterna numera är underfinansierade med cirka 500 tkr, jämfört med tidigare 3 500 tkr.

Taxan inför 2024 indexjusterades med 5,2% (TN 2023/2868).